

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

19. Nanhione exiguus fructas ob falsam pietate[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

18.
Sciaocentes
caelitus pa-
niuntur.

quàm de Christianorum Deo, Deos suos tulisse delirabant, breue illi gaudium luctu damnisque ingentibus mox luerunt. Postero quàm Patres excefferant die, torrentes ex niuibz & pluuiis aqua de Prouincia Huguanensi aduersum decurrunt in amnem, qui suburbium alluebat & proui fluminis opposito aluco refusa, æquatis aut superatis aggeribus domorum subruunt ad duo millia; pontem qui vrbi iungebat suburbium ruptis catenis abripunt; vrbs muro quã ripa alteri immanebat perfracta, iniqui Præfecti euertunt palatium, & latissima refectione ex ligneis domibus confusas lignorum congeries alportant, nec strages hic metam posuit, subsecutus est interitus arborum, & recessu aquarum, limoso ex solo teter vapor, morbum induxit pestilentem: quã tam velox, & euidentis eiectionis nostræ pœna, tantum abest vt idololatrias mouerit suburbanos, tentarunt quin etiam illum Patribz imputare; Mandarinis & ciues tam certò habebant perituum Deum verum vlcisci suburbanorum crimen qui nostrum exilium Præfecto suaserant, vt huic essent auctores nostri reuocandi; & diris omnibus suburbanos, vbicumque occurrerent deuouebant. Liberato aequi siccoque iam solo domum nostram Præfectus sibi asseruit, angustis eius cubicula in aulam complanauit, quam inscripsit grandi Charactere, *alacritatis aulam*, eamque luxuriosis illis comportorum suorum, edicauit cœnis, & Mandarinorum sibi similibus, & epicureis deliciis. Bonzios serò pœnituit, Patrum viciniam Mandarinis mutasse, vt qui præter contemptum, & purgandæ aulæ molestissimum onus, nihil inde sibi lucri collegissent.

19.
Nanhione
exiguus fru-
ctus ob sol-
tati pietatē.

Sciaocœo profecti ferreira & Diaz aduerso flumine Nanhion perueniunt: emporium est opulentissimum Nanhion, confine ad septentrionem Prouinciæ Cantonensî, & eo præcipuè nomine externis celebratum, quod secundus sit in Sinas aditus quo semel superato Pechinum vsque nihil eos remotere; Etsi verò censetur intra fines Cantonensium, sed eos odit vt barbaros, & Sinarum Tartariam eorum nominat regionem, utpote aduenis infestam ex quibus appulsi regno; ferè vrbs illa constat. Fecit hoc odium, & reuerentia Ricci ab annis viginti etiam tùm vigens, vt Patrum exilium libenter colligeret, tantumque iis exhiberet benevolentia, & honoris, vt obliteraret in sensum calamitatis Sciaocensis. Præfectus in primis visentes se obsequii gratia extra palatium deducens ad confertam qui foris expectabant curiosorem turbam; En, inquit, par hominum, quos solum videre faustitas magna est; quod ab eo profectum viro, diuturnum in ciuibz nostri desiderium magnopere auxit; nostris vicissim ardentè optantibus ea in vrbe retineri, tùm vt opem subinde aliquam Christianis Sciaocentibus commodarent; tùm vt novos in regnum, quã solum dabatur, operarios inducerent; Duabus igitur ab suo aduentu hebdomadis conducunt domunculam, in ea cubiculum decenter vestiunt, Saluatoris effigiem eleganter ornatam in altari locant; nullo præceco concurrunt;

concurritur; Mandatini, & ciues, spectant, mirantur, interrogant, quis homo? quis Deus? quem ea referret tabula? nostri & Patres, & fratres Sinæ duo, præstò semper in officioso habitu, tam bonis occasionibus vtuntur, & prima mittunt salutis semina; post paulùm scholam aperiuunt, docent legis diuinæ arcana, & sensum auditorem ad sacra baptismi comparant. Inauditum illud & prodigio simile, quod etiam femina gestatoris in sellis accurrere, vt spectarent & ipsæ cæli Reginam in sua imagine, & explicatiùs discerent, quæ sibi à Maritis, & niis fuerant leuiter indicata; sed honestatis publicæ decoro exclusæ foribus, illic paucis de augustissima Deiparæ, cuiusque immensis doctibus audire. Hoc experimentum Christiani pudoris magna, secuta est religionis existimatio, cuius Magistri essent in eo seruando aded accurati. Vtram enim verò incredibile illud Ethnicæ pietatis, & animæ studium quod notabant ea in vrbe Partes, sperabantque in messem animatum copiosissimam exiturum in contrarium vertit. Certò credunt animos immortales, quod negat reliqua Cantonensis Prouincia, idcirco cæteris agrestior & peior. Complures à teneris ad decrepitem senium vitam omnem, die nullo excepto, leguminibus & herbis exigunt; cepas tamen, & allia non attingunt, ne suis idolis, quibus ædes, & templa refecta sunt, terrum illum odorem inhalent. Sodaliis abundant virorum, & mulierum crebris, statisque illorum in cætibus, psallunt, Deorum laudes cantant, in quibus symphonicis organis voces iungunt graui iuxta gratòque concentu. Morti priùs quàm pulicem necate, ne patrem fortassis in eo perimant; migrare animas in alia corpora; nullum animal esse quod olim homo non fuerit, sitque reipla nunc item, quantum ad animum, sed bestia corpore, vitæque damnatus belluina. Pœnis verò quàm miris se afflicent, quantam egentes liberalitate exhauriant incredibile est, vt secuti post mortem Regi se sistant tenebrarum, à quo suus cuique attributus est tabellio, priuatis cuiusque tabulis adnotans, præclaram hanc operum seriem, quæ se coram perfecta, immunes pronuntiet ab inferorum octodecim (tot enim enumerant) supplitiis cruciabilibus, & rediuis in manca, egena, & infelicia corpora regressu; mittatque in artus sanos, ingeniosos, & nobiles, quibus in Mandarinis denique fingantur pro vitæ meritis minores, aut maximos, tandèmq; annorum futuri, Paradisum Indiæ subeant, à Diis videlicet promissum quos sua in Sinas benignitas detulit. His imbutos pars veris, pars veri aliqua similitudine fabulosos putarant nostri dociliores fore ad indubitaram religionis Christianæ felicitatem & doctrinam, experti tamen sunt in suis erroribus, & cultu Deorum pertinaciores: Bonziorum nempe fraudulento suauis obfirmatos, sed fallacibus exemplis longè tenacius. Sunt enim ex iis qui mali dæmonis instinctu obitus sui mensem, diem horamque prænuntiant, & prænuntij fama, spectatoribus ad conditum curiosè suspensis, confidentes ipsi splendida in veste, sereno

&

& renidenti ore operiuntur mortem, de illa sermonem alacres cum iis trahunt tanquam vitæ momento fortunatissimo quo mox spiritus euahente euolaturi sunt in beatas Deorum suorum sedes, quæ fræde prænantij (quod est dæmoni facile) reipfa completi, sectatores illorum misere inducuntur vt sibi quoque ab iis promissam, beatitudinem mortis, nihil addubitent ratam fore si conitantes in obsequio Deorum ad extremum durent. Hinc illæ in futuram vitam sponhionum feliciam eò certiores quò emptæ pretiis immanioribus à cæli Magistro & gubernatore spirituum sygraphæ: is archimagus Pechini, degit, sed suos in aliis vrbibus maxime Nanhione alcat Ministros quæ suas præstigias, & has tur in cælum commeatus solennes sygraphas venderent. Vrbis ergo ingenium à religione vertenda eò auertius quò certiora salutis pignora tenere se in ea confidebat, ingræte respouit nostrorum expectationi; adde quod nec ipsi se satis liberè in opus suudebant, cum ea ciuitas indicti exilij finibus clauderetur, starentque in procinctu semper ad eam deserendam. Haud fuit, tamen ad eò vniu eorum labor, quin Literati nobilis eiusque filiorum baptismo celebri pensaretur, ipso B. Patriarchæ nostri sacro die, à quo & Ignatius uctus est. Creuit postea numerus tingendum, primum ad duodequadringenta, inde ad quinque supra quinquaginta; quibus Sciaocæo vnginti denique accessere. Mentis aliquot Patres egerant Nanhione, cum improuifus Pechino adfuit Longobardus, ad hoc à P. Passio vocatus Macaum, vt nostrorum in Sinis stationes pro suo munere, cum illo inspiceret, mors consiliu Passij interuertit. Quare Longobardus in Europam, & Romam P. Nicolaum Trigaultium destinavit biennu tantum postquam Sinas intrarat, sed animosum, & prouidum; experiensissimum rerum Sinensium, & cui tuto posset illius icineris, gruitas committi; Nanhini Trigaultius operam dabat Sinensibus literis. Nanhionem appulsus, cum Longobardi mandatis Macaum euasit, non sine periculis in Cantonensis Prouinciæ traiectu: inde versus Malacam & Indiam vela fecit anni 1613. Februario, quem octennio post in Sinas reducem, sequetur sua gestorum narratio. Longobardus ne frustra mortuo Passio venisset Nanhionem, nostros illic lategit. Itabilire; Proregem ad hoc, eorum saltem conscium fieri curauit; qui Rescripto parcens si dissimilaret se quicquam scire, censeretur ex tylo Sinarum annuere. Sumptis inde animis tentare ausus est abiectam, Sciaocæi nostrorum stationem reparare, vt suus vnâ nomini Christiano sanciretur honos, & ille vnicus Euangelio in Sinas aditus permaneret liber; ne auarum factum Præfetti Sciaocensis, pessimum contra nos, & exitiale in reliquos Mandarinos exemplum traheret. Munus negotio difficili viam apologetico eloquentissimo quod à Doctore Paulo scriptum acceperat; ipse Proregi Cantonensi, per fratrem nostrum Sinensem Sciaochini porrexit. Hic (ne leuidensa, vt minima obiter, fraudetur sua laude) ille est qui religiosos Lusitanos, Hispanos,

20.
Sciaocæum
PP. euocan-
mit.